

19. APRIL 2024

Krigsfrygt. Hvis danskerne er angste for et russisk angreb, så er det for ingenting at regne imod den norske frygt. Norges regering vil fordoble sit forsvarsbudget. I alt 1.624 milliarder skal bruges i tæt parløb med USA.

MARTIN BREUM

Gem artikel

Sidst i marts fløj to af USAs mest frygtindgydende bombefly med få dages mellemrum to gange gennem norsk lufrum så tæt på Rusland, at russiske jagerfly blev sendt på vingerne for at pisse territoriet af og vise vilje og evne til forsvar.

De to B-1B Lancer-fly, der hver kan medbringe mere ammunition end noget andet amerikansk bombefly, var til sidst kun få minutter fra Ruslands mest centrale atombaser på Kolahalvøen lige øst for grænsen til Norge.

Det var et skarpt øjeblik, men kun et af mange i Nordnorge for tiden.

Rusland er konstant på nordmændenes dagsorden, og Ukrainekrigen og frygten for Kremles intentioner har nu fået den socialdemokratiske Oslo-regering til at foreslå en næsten fordobling af pengestrømmene til det norske forsvar.

Norges statsminister Jonas Gahr Støre efter fremlæggelsen af en langtidsplan for Forsvaret, der blandt andet inkluderer et kystvagtsfartøj i Oslo. Foto: Stian Lysberg Solum, Scanpix

Planen lyder på 600 milliarder ekstra norske kroner til forsvaret over de næste 12 år indtil 2036.

»Til den tid vil forsvarsbudgettet være næsten dobbelt så stort som i dag. Vi lægger til grund, at vi må forholde os til en farligere og mere uforudsigelig nabo i mange år fremover,« sagde statsminister Jonas Gahr Støre 5. april, da han lancerede planen på et kystvagtsfartøj i Oslo.

Før Ruslands invasion i Ukraine lød forsvarsbudgettet på 71 milliarder norske kroner årligt. Hvis den nye plan vedtages, vil budgettet runde 166 milliarder (målt i nutidskroner) i 2036. Norge vil da bruge tre procent af sit BNP på forsvar.

I alt vil Norge bruge 1624 milliarder norske kroner på forsvar fra i dag til 2036 - eller 1037 milliarder, hvis vi veksler til danske.

Til sammenligning lyder de kendte danske planer inklusive regeringens seneste forslag ifølge Forsvarsministeriet på 627 milliarder fra i dag til 2033 - eller cirka 775 milliarder, hvis vi forlænger til 2036.

Ingen dyb fred i sigte

Nordmændene føler sig langt mere udsat end danskerne, og oprustningen har blæsende medvind i Stortinget. Det norske Venstres partileder, Guri Melby, begrundede sin opbakning i Aftenposten:

»Norge og Europa må i meget større grad være i stand til at forsvare sig selv i årene fremover. Hvis Ukraine taber krigen – hvad jeg ikke tror vil ske, men som alligevel er en reel mulighed, hvis Europa ikke formår at producere de våben, de behøver – har vi ekstremt kort tid til at ruste os mod russisk aggression,« skrev hun.

Høyres tidligere udenrigsminister Ine Eriksen Søreide bidrog nærmest synkront: »Der er ingen ny dyb fred i sigte. Der kommer ikke en tid, hvor vi kan nedprioritere forsvar for at opprioritere andre ting. I overskuelig fremtid vil forsvar og sikkerhed være det, som må prioriteres hvert eneste år,« skrev hun. Nu diskuteres pengene: Skal de hentes i oliefonden eller i kraft af bremses på velfærden?

For der skal investeres i alle grene af forsvaret: 4.600 ekstra værnepligtige om året. 4.600 flere ansatte i forsvaret og nye 13.700 klargjort som ekstra kampreserve. Hæren udvides fra én til tre brigader og med nye, langtrækkende præcisionsvåben, antiluftskyts, flere helikoptere og flere kampvogne.

En luftbase på Andøya yderst i havet mod nordvest klargøres til langtrækkende droner som supplement til de fem allerede indkøbte, rasende dyre amerikanske P-8 Poseidon-fly til nedkæmpelse af russiske ubåde.

Vores position som NATOs nordligste flanke og lyttepost i nord er Norges trumfkort, vores komparative fortrin, når det gælder forholdet til USA.

ANDREAS ØSTHAGEN, SENIORFORSKER VED FRIDTJOF NANSENS INSTITUT, EN UAFHÆNGIG TÆNKETANK I OSLO.

Mest afsættes til flåden: fem nye fregatter med antiubådshelikoptere. En ekstra ubåd foruden de fire, flåden allerede har bestilt i Tyskland, og en helt ny fartøjsklasse med indtil ti store og 18 mindre skibe.

»Meldingerne fra efterretningstjenesterne er jo, at truslen fra Rusland bliver stadig mere konkret. Rusland har altid været en konstant forudsætning for vores sikkerhedspolitik, men situationen er selvsagt skærpet efter invasionen af Ukraine. I har måske ikke helt samme frygt i Danmark, men vi har den i Norge,« siger Andreas Østhagen, der er seniorforsker og dreven analytiker af forholdet til Rusland ved Fridtjof Nansens Institut, en uafhængig tænketank i Oslo.

Russiske a-våben

Det norske forsvars skavanker ligner det danskes. Manglende personel, årtier med internationale operationer og et hjemland uforberedt på krig i Europa. Men Norge har desuden en formidabel udfordring mod nord.

»Nordområderne er der, vi har vores mest umiddelbare sikkerhedspolitiske bekymringer. Når Norge og Danmark og de andre NATO-lande ikke engagerer sig dybere i selve Ukraine, er det jo, fordi vi frygter de russiske kernevåben. Og 50-60 procent af disse russiske kernevåben er oplagret i det nordvestligste Rusland bare et stenkast fra Norge,« siger Østhagen.

Det var det arsenal, de amerikanske bombefly sigtede på i marts. Flådeskibe, ubåde og fly fra USA, Storbritannien, Frankrig og andre NATO-lande svirrer i voksende antal om de russiske baser på Kolahalvøen, og Norge føler sig bedre beskyttet, men også frygtelig

klemte.

Hvis spændingen eskalerer, vil russerne så rykke ind i Nordnorge for at forsvare deres atombaser? Vil de angribe de nye amerikanske anlæg i Norge?

»Skulle en krise opstå på grænsen mellem Polen og Rusland, Kaliningrad i Østersøen eller et andet sted i Europa, vil vores nordområder straks være en brik i det strategiske spil,« siger Andreas Østhagen.

»Rusland vil ønske at beskytte sine kernefysiske kapaciteter, mens USA og Storbritannien og resten af NATO vil have et ønske om at destruere dem. Norge befinder sig midt mellem supermagterne helt tæt på arsenalet, som en fremskudt del af NATO i Nord. Det gør os utrolig udfordrede,« siger han.

Putins trumf

De isfrie fjorde på Kolahalvøen øst for Norge er hjemsted for den russiske nordflåde, Ruslands største. Her bor de nye, atomdrevne ubåde, der udgør selve kernen i Ruslands evne til at føre atomkrig mod Vesten – enten ved at angribe før fjenden eller ved et gengældelsesangreb efter et vestligt angreb på Rusland.

Grafik: Andreas Peretti

Atomvåbnene hører til Putins mest fundamentale politiske og militære pressionsmiddel, og Ruslands seneste flådedoktrin fra 2022 prioriterer netop forsvaret i Arktis over alt andet.

»Du kan jo bede dine læsere studere kortet over de havområder, jeg taler om. Rusland ønsker at kunne forsvare sine nukleare kapaciteter, og de ønsker at vise Vesten, at de er i stand til det. De gennemfører til stadighed store militære øvelser i Barentshavet, de jammer gps-signalerne ind over vores grænse, de udfører propagandaaktioner i Kirkenes og på Svalbard,« siger Østhagen.

Listen af problemer er alenlang: I december 2023 tilstod en mand, der i mere end et år poserede som brasiliansk akademiker på universitetet i Tromsø, eksempelvis, at han reelt er oberst i GRU, den russiske efterretningstjeneste. I mere end et år førte hans »forskning« ham rundt i store dele af Nordnorge, før han blev stoppet.

»Rusland ønsker dominans over de her områder. Ikke konventionel kontrol nu og her, men de sikrer sig i det tilfælde, at krisen eskalerer,« siger Andreas Østhagen.

Tæt med USA

Oslo-regeringens planer afspejler et uhyre kropsnært samarbejde med USA. Den korteste vej for et missil fra Rusland til New York, Washington og resten af USAs østkyst går direkte fra de russiske baser tæt på Nordnorge. Pentagon er bange for et russisk atomangreb, håb er ikke en strategi, så et stærkere forsvar skal opbygges i Nordnorge, tæt på de russiske baser.

USA har efter Ruslands invasion i Ukraine fået uhindret adgang til 12 områder i Norge, herunder i Nordnorge, hvor Pentagon frit kan lande og lette, bygge og sejle, uden at den norske regering behøver at vide besked – blandt andet ved Evenes-luftbasen tæt på Lofoten, en ubådsbase ved Tromsø og på Andøya som nævnt på kanten af Nordatlanten og Barentshavet.

På Andøya udbygges Andøya Space Center til hjemsted for langtrækkende droner og et nyt operationscenter for US Space Forces rumbaserede varslings- og nedkæmpningsmissiler. Radaren på Thulebasen i Grønland (nu Pituffik Space Base) er langtfra tilstrækkelig.

Norske fartøjer har længe været udrustet med krigsmateriel og lytteudstyr leveret af USA.

Et efterretningscenter i fiskerbyen Vardø tæt på grænsen til Rusland fungerer i tæt norsk-amerikansk samarbejde. Lyttekabler på havbunden pejer i døgndrift efter de russiske ubåde, mens vestlige spionfly registrerer trafikken til og fra de russiske flådebaser.

USA har bidraget til de 1.100 kilometer lange søkabler fra Nordnorge til Svalbard. Her driver Kongsberg Satellite Services, der har tætte bånd til det norske forsvar, klodens største station til nedtagning af satellitdata. Kablerne blev i 2022 udsat for alvorlig sabotage, efter at russiske trawlere længe havde zigzagget i området.

»Udbygningen af flåden til brug i nordområderne er vigtig for samarbejdet med USA. Vores position som NATOs nordligste flanke og lyttepost i nord er Norges trumfkort, vores komparative fortrin, når det gælder forholdet til USA. Når en norsk politiker møder USAs beslutningstagere i Pentagon, er det vores indsats i nord, der står som vores hovedbidrag til NATO,« siger Andreas Østhagen.

Oprustningsspiral

Politikere og analytikere i Oslo har længe frygtet Ruslands reaktion på USAs voksende tilstedeværelse, men det har ikke bremset udviklingen.

»Vi oplevede en hed debat i Norge frem til 2022. Var vi blevet for afhængige af amerikanerne? Men debatten er stilnet af efter invasionen i Ukraine,« siger Andreas Østhagen.

Imens oprustes der på livet løs på begge sider. Amerikanske tropper har været på semipermanente træningsophold i Nordnorge; et mønster, der nu breder sig til Finland og Sverige, de to nye NATO-lande, der har stillet henholdsvis 17 og 15 områder til rådighed for Pentagon. I marts huserede 20.000 NATO-soldater, herunder danske jægersoldater, i nordområderne tæt på Rusland under NATO-øvelsen Nordic Response.

Rusland svarer igen. Putin har varslet nye brigader udstationeret mod de nordlige grænser. Nordflåden viser til stadighed muskler i Barentshavet, og hele Nordvestrusland er for nylig igen samlet i ét stort, slagkraftigt militærdistrikt fra Kolahalvøen til Østersøen.

Mandag forlød det fra forsvarsministeriet i Moskva, at Rusland vil bygge en række nye baser til Ruslands egne store droner langs nordkysten.

ANDRE LÆSER OGSÅ

IDEER

Danmark på Panodiler

Av. av. Danskerne køber lige så mange Panodiler som bananer. »Fuldendt idioti« siger overlæge om vores adfærd. For der er bekymrende bivirkninger, og de virker dårligere, end vi har troet.

GUNVER LYSTBÆK VESTERGÅRD

SAMFUND

Hvad skraldespanden gemte

Folkesport. Vi sorterer affald som aldrig før, og mange hævder at kunne lide det. Men kan vi også finde ud af det? Nikolaj Arve ledte efter svaret i alt det, vi smider ud.

NIKOLAJ ARVE

SAMFUND

Sjæl i flammer

København. I en gammel by bor man i de dødes efterladte skaller. Her bliver man mindet om sin egen dødelighed, men man er aldrig alene.

MARTIN KRASNIK

PERNILLE STENSGAARD

